

Міністерство освіти і науки України
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий Юридичний інститут

Кохан Н.В.

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи
для студентів денної форми навчання

Івано-Франківськ, 2022р.

Затверджено на засіданні кафедри трудового, екологічного та аграрного права навчально-наукового Юридичного інституту(Протокол № 6 від 31 січня 2022 року)

Затверджено на засіданні науково-методичної ради навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Протокол № 3 від 4 лютого 2022 року)

Кохан Н.В. Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» для студентів денної форми навчання НН Юридичного інституту «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ: НН Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. 26с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану НН Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, програми навчальної дисципліни, робочої програми «Право соціального забезпечення» та тематичного плану. У вказівках включено програму навчальної дисципліни, теми та завдання для самостійного, поглибленого опанування студентами вивченого матеріалу навчальної дисципліни Право соціального забезпечення.

Метою даного видання є сприяння організації самостійної роботи студентів при вивченні даної навчальної дисципліни.

Зміст

Передмова.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	5
Теми та завдання для самостійної роботи студентів.....	10
Тема 1. Поняття права соціального забезпечення та його місце в системі права України	10
Тема 2. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення	11
Тема 3. Правовідносини за правом соціального забезпечення	12
Тема 4. Соціальні ризики	14
Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні	15
Тема 6. Страхові пенсії за законодавством України	17
Тема 7. Правове регулювання державних пенсій	19
Тема 8. Система страхових допомог в Україні	22
Тема 9. Державні соціальні допомоги	24
Тема 10. Соціальні пільги та соціальні послуги як вид соціального забезпечення	25

Передмова

"Право соціального забезпечення" є однією з навчальних дисциплін на вибір студента, згідно з навчальним планом навчально-наукового Юридичного інституту.

Предметом вивчення даної дисципліни є норми права, які регулюють відносини розподілу суспільних фондів споживання, що виникають з приводу матеріального забезпечення громадян у старості, у випадку хвороби, повної або часткової втрати працездатності, а також втрати годувальника, забезпечення материнства і дитинства, призначення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, надання медичної допомоги і лікування та інших форм соціальної підтримки.

Глибоке засвоєння студентами нормативно-правових актів з питань соціального захисту непрацездатних громадян і малозабезпечених сімей є необхідною умовою формування юристів, зокрема майбутніх юрисконсультів, прокурорів, державних службовців органів праці та соціального захисту населення і пенсійного фонду.

Самостійна робота з даної навчальної дисципліни становить невід'ємну його частину та відіграє важливу роль у процесі формування майбутнього юриста.

Мета самостійної роботи – набуття навичок щодо вирішення конкретних практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни складається з різних її видів: підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарів, практичних занять); вивчення законодавчих та нормативних актів України; завершення розпочатих на семінарських заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу; відвідування консультацій (індивідуальних та групових); виконання тестових завдань; написання рефератів.

Виконуючи завдання для самостійної роботи, студентам необхідно на основі теоретичних питань, опрацювавши запропоновану літературу, виконати контрольні питання.

Мета вивчення навчальної дисципліни – полягає в засвоєнні студентами значення норм, які регулюють різні види соціального забезпечення, їх характер; показати зростаючу роль права соціального забезпечення на сучасному етапі розвитку країни в світлі гарантованого Конституцією України права громадян на соціальний захист, а також права на оскарження до суду неправомірних дій службових осіб; ознайомлення з порядком розгляду і вирішення державними органами питань призначення громадянам пенсій і соціальних допомог, надання соціальних послуг; продемонструвати нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є: ознайомити студентів з необхідними джерелами права; сприяти глибокому засвоєнню нормативних актів, прищепити вміння працювати з ними; навчити застосовувати теоретичні положення на практиці.

Вивчивши дисципліну, студент повинен володіти всіма вищезгаданими знаннями, вміти складати необхідні документи і виконувати будь-яку роботу, пов'язану з розглядом і призначенням (відмовою) пенсій та соціальних допомог на підставі застосування норм права соціального забезпечення, трудового і сімейного права, при умові суворого дотримання законодавства.

У методичних вказівках для забезпечення самостійної роботи передбачені різнопланові завдання метою яких є поглибити набуті студентом знання. Вказівки містять коротку анотацію теми, термінологічні, практичні завдання теми, теми рефератів, а також літературу для глибшого та всебічного опанування студентами певної теми.

Підготовка до семінарських занять не вимагає від студентів переписування в зошит положень із підручників. Проте, визначені у методичних вказівках для забезпечення самостійної роботи завдання, повинні студентом виконуватись у письмовому вигляді.

Самостійна робота студентів контролюється на семінарському(практичному) занятті та на тиждень контролю самостійної роботи.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття права соціального забезпечення та його місце в системі права України.

Поняття соціального забезпечення, соціального захисту, соціальної політики держави. Місце соціального забезпечення у системі соціального захисту.

Концепція реформи соціального забезпечення в Україні.

Конституція України про соціальне забезпечення. Теорії виникнення соціально забезпечувальних відносин.

Поняття права соціального забезпечення і соціально-забезпечувальних відносин. Види соціально-забезпечувальних відносин в Україні. Відносини, що тісно пов'язані з соціально-забезпечувальними відносинами.

Предмет права соціального забезпечення.

Функції права соціального забезпечення.

Методи права соціального забезпечення та їх специфіка.

Система соціального забезпечення. Проблема поділу права соціального забезпечення на інститути.

Джерела соціального забезпечення. Поняття джерел права соціального забезпечення їх види та особливості.

Нормативні акти як джерела права соціального забезпечення. Загальна характеристика законів та підзаконних актів. Конституція України як джерело права соціального забезпечення. Законодавчі акти загального характеру та їхнє значення для регулювання соціально-забезпечувальних відносин. Загальні, спеціальні та комплексні закони як джерела права соціального забезпечення.

Необхідність кодифікації соціально-забезпечувального законодавства за умов ринкових перетворень.

Підзаконні нормативно-правові акти джерела права соціального забезпечення. Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти Міністерства праці та соціальної політики України, інших міністерств. Акти фондів соціального забезпечення

Акти органів місцевого самоврядування як джерела права соціального забезпечення.

Локальні правові акти у системі джерел права соціального забезпечення.

Міжнародні договори як джерела права соціального забезпечення. Співвідношення міжнародно-правових норм і законодавства України. Конвенції МОП як джерела права соціального забезпечення України.

Значення актів судової влади як джерел права соціального забезпечення.

Принципи соціального забезпечення. Поняття, загальна характеристика та класифікація принципів права соціального забезпечення. Законодавче закріплення принципів соціального забезпечення. Основні принципи сучасного права соціального забезпечення:

поширення права соціального забезпечення на всіх громадян незалежно від громадянства, форми та виду суспільно корисної діяльності;

здійснення забезпечення у випадку настання соціального ризику;

універсальність соціального забезпечення; здійснення забезпечення на рівні не нижче встановлених у державі соціальних стандартів;

державна гарантованість права на соціальне забезпечення;

принцип справедливості та неупередженості;

принципи солідарної та індивідуальної відповідальності;

диференціація умов та обсягів соціального забезпечення; принцип ефективності; адресний характер соціального забезпечення.

Інші принципи права соціального забезпечення.

Місце права соціального забезпечення в системі національного права. Співвідношення права соціального забезпечення з трудовим, цивільним, адміністративним, фінансовим та іншими суміжними галузями права.

Тема 2. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення.

Поняття та мета встановлення державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантій, соціальних норм та нормативів. Принципи формування державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантій, соціальних норм та нормативів.

Основні державні соціальні гарантії. Прожитковий мінімум як основний державний соціальний стандарт. Порядок встановлення прожиткового мінімуму. Гарантований рівень забезпечення прожиткового мінімуму.

Основні принципи формування набору продуктів харчування. Основні принципи формування непродовольчих товарів. Основні принципи формування набору послуг.

Система та класифікація соціальних нормативів.

Проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантій на рівні державних соціальних стандартів.

Тема 3. Правовідносини за правом соціального забезпечення.

Поняття і загальна характеристика правовідносин за правом соціального забезпечення їх особливості. Види правовідносин (за видами соціального забезпечення). Соціально-забезпечувальні, процедурні та соціально-страхові правовідносини: поняття, правова природа, особливості та види.

Об'єкт соціально-забезпечувальних правовідносин. Поняття, ознаки та види пенсій. Страхові та спеціальні пенсії. Поняття, ознаки та види соціальних допомог в Україні. Страхові та нестрахові державні соціальні допомоги. Соціальне обслуговування як вид соціального забезпечення: поняття, форми, види. Соціальні пільги: поняття, ознаки, види. Відмінність соціальних державних пільг від професійних пільг.

Поняття та властивості суб'єктів права соціального забезпечення. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення.

Загальні суб'єкти правовідносин соціального забезпечення. Громадяни як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин. Особливості правового статусу громадян при наданні різних видів соціального забезпечення. Сім'я як суб'єкт соціально-забезпечувальних правовідносин. Факт постійного проживання на території України.

Спеціальні суб'єкти соціального забезпечення. Правовий статус ветеранів війни, ветеранів військової служби, військовослужбовців та членів їх сімей. Перелік держав і періодів бойових дій на їх території.

Правовий статус ветеранів праці та осіб, віднесених до реабілітованих репресованих громадян, біженців та осіб, яким Україна надала притулок, жертв нацистських переслідувань.

Уповноважені державою органи як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин. Управління праці та соціального захисту населення: завдання та повноваження. Правовий статус територіальних центрів. Органи охорони здоров'я. Правовий статус МСЕК. Інші державні органи як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

Фонди соціального забезпечення як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: поняття, види, завдання, джерела та напрями використання коштів. Правове становище страхових фондів. Управління страховими фондами. (Соціальні страхові фонди як суб'єкти правовідносин СЗ. Пенсійний фонд. Фонд соціального страхування від нещасних - випадків. Фонд загальнообов'язкового страхування на випадок безробіття. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності). Особливість правового становища державних (нестрахових) фондів.

Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.

Юридичні факти за правом соціального забезпечення: поняття, особливості, види та система. Стаж як умова виникнення права на деякі види соціального забезпечення.

Поняття, ознаки та види страхового стажу. Загальний та спеціальний страховий стаж. Порядок обчислення стажу. Порядок підтвердження страхового стажу. Свідectво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Тема 4. Соціальні ризики.

Поняття, види та ознаки соціальних ризиків. Класифікація соціальних ризиків. Основні та додаткові ризики. Страхові та нестрахові ризики. Система соціальних ризиків за законодавством України.

Непрацездатність як соціальний ризик: поняття, види, причини, порядок підтвердження.

Старість (пенсійний вік) як соціальний ризик. Загальний та спеціальний пенсійний вік.

Інвалідність: поняття, причини, види. Групи інвалідності та порядок їх встановлення. Організація та проведення медико-соціальної експертизи. Діти-інваліди та інваліди з дитинства. Інвалідність внаслідок загального захворювання, нещасного випадку на виробництві, професійного захворювання, нещасного випадку не виробничого характеру. Інвалідність, пов'язана з виконанням обов'язків захисту Вітчизни.

Тимчасова втрата працездатності: причини, порядок підтвердження. Обставини, які зумовлюють тимчасову непрацездатність. Загальне захворювання та каліцтво, не пов'язане з виконанням трудових обов'язків. Втрата працездатності внаслідок професійного захворювання та нещасного випадку на виробництві. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Безробіття як соціальний ризик, часткове безробіття: поняття, порядок підтвердження.

Втрата годувальника як соціальний ризик: суб'єкти та умови правомірності визнання соціального ризику.

Малозабезпеченість як соціальний ризик: поняття, критерії, порядок підтвердження. Бідність, межа бідності, глибина бідності.

Публічні соціальні ризики: втрата працездатності внаслідок Чорнобильської та інших техногенних катастроф.

Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.

Поняття, види та значення організаційно-правових форм соціального забезпечення. Соціальне страхування: державне та недержавне. Поняття та ознаки соціального страхування. Відмінність соціального страхування за правом соціального забезпечення від цивільно-правового договору страхування. Суб'єкти та об'єкти соціального страхування.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як організаційно-правова форма соціального забезпечення. Його види та принципи.

Відмінність страхового соціального внеску (збору) від податку.

Організація пенсійного страхування в Україні. Солідарна система пенсійного страхування. Обов'язкова накопичувальна система пенсійного страхування.

Правові засади соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.

Організація соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Соціальне страхування від безробіття.

Медичне страхування: теоретичні засади та проблеми запровадження.

Недержавне соціальне страхування. Суб'єкти недержавного соціального страхування. Недержавне пенсійне страхування як вид недержавного соціального страхування.

Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення. Асигнування за рахунок державного бюджету. Видатки, що здійснюються з державного бюджету: на охорону здоров'я, на соціальний захист та соціальне забезпечення. Видатки, що здійснюються з місцевих бюджетів. Субвенції, які надаються з державного бюджету України місцевим бюджетам.

Інші організаційно-правові форми соціального забезпечення: локальні форми соціального забезпечення; благодійна діяльність громадян та юридичних осіб.

Тема 6. Страхові пенсії за законодавством України.

Сучасний стан та напрями реформування державної системи пенсійного забезпечення в Україні. Основні системи пенсійного забезпечення в Україні: солідарна система пенсійного забезпечення, обов'язкова накопичувальна система пенсійного забезпечення; недержавна накопичувальна система пенсійного забезпечення.

Поняття, ознаки та система страхових пенсій у солідарній системі. Суб'єкти права на страхову пенсію в солідарній системі. Умови призначення страхової пенсії в солідарній системі.

Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком. Загальні умови, порядок призначення та виплати пенсій за віком. Розміри пенсії за віком. Пільгові підстави призначення пенсій за віком. Призначення пенсій за вислугу років. Порядок обчислення розміру пенсій та їх призначення.

Пенсії у зв'язку з інвалідністю: поняття, види, умови призначення. Розміри пенсій.

Пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Загальні умови призначення пенсій в обов'язковій накопичувальній системі. Види пенсійних виплат в обов'язковій накопичувальній системі: довічна обумовлена пенсія; довічна пенсія з установленим періодом; довічна пенсія подружжя. Умови здійснення одноразової виплати.

Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі. Види пенсійних виплат у недержавній пенсійній системі. Пенсійні схеми. Порядок та умови здійснення одноразової виплати.

Тема 7. Правове регулювання державних пенсій.

Поняття, ознаки та система спеціальних пенсій. Джерела фінансування спеціальних пенсій. Суб'єкти права на спеціальну пенсію. Умови призначення спеціальної пенсії.

Поняття, особливості, правові засади призначення та виплати спеціальних пенсій: за віком, за вислугу років, у зв'язку з інвалідністю, у зв'язку з втратою годувальника.

Пенсійне забезпечення окремих категорій працівників: військовослужбовців, осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб, державних службовців та прирівняних до них категорій громадян, посадових осіб органів місцевого самоврядування, наукових та науково-педагогічних працівників, суддів, народних депутатів, службових осіб митних органів, службових осіб прокуратури, працівників засобів масової інформації, наукових і науково-педагогічних працівників.

Пенсії за особливі заслуги перед державою: поняття, суб'єкти, порядок призначення.

Особливості державного пенсійного забезпечення інших осіб: постраждалих від Чорнобильської катастрофи, жителів гірських населених пунктів, ветеранів війни, донорів.

Тема 8. Система страхових допомог в Україні.

Поняття, ознаки та види страхових допомог. Правове регулювання надання страхових допомог.

Допомога в разі тимчасової непрацездатності: поняття, умови призначення, суб'єкти, правові підстави та порядок призначення та виплати.

Допомога на випадок вагітності та пологів. Допомога у зв'язку з доглядом за дитиною.

Страхові допомоги в разі безробіття: допомога в разі безробіття, в тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога в разі часткового безробіття; матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; матеріальна допомога у разі безробіття, одноразова матеріальна допомога безробітному та непрацездатним особам, які перебувають на його утриманні.

Страхові допомоги у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням.

Допомога на поховання.

Порядок обчислення середньої зарплати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Тема 9. Державні соціальні допомоги.

Поняття та ознаки державних допомог. Система державних допомог. Правові підстави призначення. Особливості фінансування державних допомог. Проблеми визначення розміру державних соціальних допомог.

Загальні державні допомоги. Допомоги особам, які не мають права на пенсію та інвалідам. Допомоги малозабезпеченим сім'ям. Допомоги особам, яким виповнилося 100 і більше років. Державні допомоги сім'ям з дітьми: суб'єкти, види, правові умови призначення та виплати. Допомога в разі вагітності та пологів. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога у зв'язку з доглядом за дитиною. Допомога на дітей, які перебувають під опікою та піклуванням. Допомога на дітей самотнім матерям.

Державні допомоги дітям-інвалідам та інвалідам з дитинства. Державні допомоги на догляд за інвалідами внаслідок психічного захворювання.

Поняття та особливості житлових субсидій. Правові засади призначення житлових субсидій. Субсидії на оплату житлово-комунальних послуг.

Медична допомога громадянам в Україні.

Поняття, особливості, суб'єкти спеціальних державних допомог. Державні допомоги особам, що постраждали від Чорнобильської катастрофи та інших техногенних катастроф. Державні допомоги ветеранам війни, ветеранам праці. Інші види державних соціальних допомог.

Тема 10. Соціальні пільги та соціальні послуги як вид соціального забезпечення.

Поняття, види, форми та класифікація державних та соціальних пільг як виду соціального забезпечення. Відмінність соціальних пільг від інших, які є близькими за змістом та способом надання.

Класифікація соціальних пільг за суб'єктом. Пільги, які надаються для підтримки життя і які надаються при настанні інших соціальних ризиків.

Види соціальних пільг за змістом. Медико-реабілітаційні пільги; соціально-трудова пільга; житлово-побутова пільга; соціально-побутова пільга; пільги на оплату житлово-комунальних послуг, Пільги у сфері транспортного обслуговування та ін.

Поняття, ознаки та принципи та види соціальних послуг. Соціальні послуги та соціальне обслуговування. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування.

Платне і безоплатне соціальне обслуговування. Джерела фінансування соціального обслуговування.

Страхове соціальне обслуговування. Загальна характеристика страхових послуг. Види страхових послуг:

- а) страхові послуги у зв'язку з втратою працездатності;
- б) страхові послуги у зв'язку з втратою роботи;
- в) інші види страхових послуг.

Система нестрахового соціального обслуговування.

Стаціонарне соціальне обслуговування громадян похилого віку. Соціальне обслуговування громадян похилого віку вдома. Соціальна реабілітація та адаптація інвалідів. Соціальна реабілітація безробітних. Соціальне обслуговування неповнолітніх. Санаторно-курортне лікування як вид соціального обслуговування. Забезпечення засобами пересування та протезно-ортопедичними виробами.

Теми та завдання для самостійної роботи студентів

Тема 1. Поняття права соціального забезпечення та його місце в системі права України

Для кожної самостійної галузі права визначальне значення має дослідження її вихідних понятійних категорій, до числа яких входять предмет, метод правового регулювання. Разом з тим, достатню увагу необхідно приділити таким поняттям, як система, функції, принципи та джерела права соціального забезпечення.

Так, дана галузь права володіє внутрішньою погодженою, хоча й не кодифікованою сукупністю правових норм. Вона має свій набір вихідних загальних положень, за допомогою яких розкривається специфіка правового регулювання відносин по соціальному забезпеченню.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: право соціального забезпечення, соціальний ризик, предмет ПСЗ, метод ПСЗ, джерела ПСЗ, принципи ПСЗ, соціально-забезпечувальні відносини, процесуальні та процедурні відносини.

Практичне завдання:

1. Визначте місце права соціального забезпечення в системі національного права.
2. Схематизуйте принципи ПСЗ.
3. Відобразіть джерела права соціального забезпечення за юридичною силою.

Теми рефератів:

1. Співвідношення права соціального забезпечення з трудовим правом та медичним правом.
2. Загальна характеристика поняття, предмету та методу права соціального забезпечення.
3. Загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.

Література:

Болотіна Н. Б. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку. *Право України*. 2000. №12. С. 24-28.

Гнатенко К.В. Щодо питання принципів соціального забезпечення. *Право і суспільство*. 2018. №6 частина 2. Ст.44-49. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/6_2018/part_2/10.pdf

Гнатенко К.В. Принципи соціального забезпечення – основа галузі права соціального забезпечення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск №2(31). Ст. 52-55. <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/564/777>

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення у системі соціального права. *Право України*. 2004. №10. С. 80-83.

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №4. Ст. 151-156. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/29.pdf>

Законодавство:

Конституція України від 28.06.1996 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Міжнародний пакт про економічні соціальні і культурні права Права людини, міжнародні договори України, декларації документи. К-1992. С.25-31. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

Послання Президента України до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України "Про основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення

Тема 2. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення

Базовими величинами, на основі яких встановлюються державні соціальні стандарти, є соціальні норми та нормативи. Вони слугують показниками необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг. Так, базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум.

З метою забезпечення конституційного права особи на достатній життєвий рівень законами встановлюються основні державні соціальні гарантії.

Таким чином, вивчаючи дану тему необхідно звернути увагу на поняття, види державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантії. Також визначити їх взаємозв'язок.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: державні соціальні стандарти, державні соціальні гарантії, мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсії за віком, неоподатковуваний мінімум доходів громадян, прожитковий мінімум.

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте постанову Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року №780.
2. Визначте, який на даний час, встановлений прожитковий мінімум для різних соціальних та демографічних груп населення та мінімальна заробітна плата.

Теми рефератів:

1. Прожитковий мінімум та порядок його встановлення.
2. Сфери застосування державних соціальних стандартів і нормативів та гарантії їх забезпечення.

Література:

Болотіна Н. Б. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку. *Право України*. 2000. №12. С. 24-28.

Гнатенко К.В. Щодо питання принципів соціального забезпечення. *Право і суспільство*. 2018. №6 частина 2. Ст.44-49. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/6_2018/part_2/10.pdf

Гнатенко К.В. Принципи соціального забезпечення – основа галузі права соціального забезпечення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск №2(31). Ст. 52-55. <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/564/777>

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Кириченко Ю. Право людини на соціальне забезпечення в конституційних нормах України та зарубіжних держав: порівняльно-правовий аналіз. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2014 грудень. Ст.51-55. <http://www.jurnalujuridic.in.ua/archive/2014/6/12.pdf>

Мицай М. Право на пенсійне забезпечення в умовах соціальної держави: поняття, ознаки, тенденції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №10. С.95-99. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/20.pdf>

Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення у системі соціального права. *Право України*. 2004. №10. С. 80-83.

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Законодавство:

Закон України „Про прожитковий мінімум” від 15 липня 1999 року № 966-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14>

Закон України „Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” від 5 жовтня 2000 року № 2017-3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>

Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій від 3.10.2017р. №2148-8. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>

Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Проблеми формування прожиткового мінімуму в Україні» : постанова ВРУ від 19.05.2000р. №620-9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-IX#Text>

Державні соціальні стандарти <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>

Тема 3. Правовідносини за правом соціального забезпечення

Поза правом відносини соціального забезпечення існувати не можуть, оскільки за своїм соціально-цільовим призначенням вони спрямовані на створення реальних можливостей для здійснення одного з найважливіших прав людини – права на соціальний захист. Правовідносини по соціальному забезпеченню різноманітні й відображають специфіку предмета та методу галузі права. Вони мають свою структуру, набір елементів і розкриваються через них, а саме: через суб'єктів, об'єкти, зміст і юридичні факти.

Таким чином, необхідно в даній темі приділити значну увагу суб'єктам, об'єктам, змісту правовідносин. Підставам та умовам їх виникнення, зміни та припинення.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: процедурні правовідносини, соціально-забезпечувальні правовідносини, процесуальні правовідносини, організаційно-розпорядчі правовідносини, пенсії, допомоги, соціальне обслуговування, соціальні пільги.

Практичне завдання:

1. Схематизуйте всі суб'єкти та об'єкти права соціального забезпечення.
2. Розв'яжіть задачі:

1) У лютому 4-річний син М. отримав важку травму, а через два роки був визнаний дитиною-інвалідом. М. звільнилася з роботи для догляду за сином, який згідно з медичним висновком потребував постійного стороннього догляду. Громадянка М. звернулася до органів праці та соціального захисту із заявою про призначення їй відповідних допомог, а також до районного відділення Пенсійного фонду для призначення пенсії.

Чи є син М. суб'єктом соціально-забезпечувальних правовідносин?

Які правовідносини і між ким виникли у цьому випадку?

Що є об'єктом вказаних відносин?

Визначте компетенцію органу праці та соціального захисту у сфері соціального забезпечення.

2) Громадянин К. (вік 42 роки) було встановлено 3 групу інвалідності внаслідок загального захворювання. Він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії в разі інвалідності. У Пенсійному фонді заявнику відмовили, мотивуючи це тим, що для призначення пенсії в разі інвалідності у нього недостатньо страхового стажу (лише 8 років), та порадили звернутися до районного органу праці та соціального захисту для призначення йому допомоги як малозабезпеченому, оскільки К. проживає сам.

Які завдання Пенсійного фонду?

На які види соціального забезпечення має право К.?

Теми рефератів:

1. Фізичні особи як суб'єкти правовідносин із соціального захисту.
2. Правове становище соціальних фондів, як спеціально уповноважених державою органів із соціального забезпечення населення.

Література:

Болотіна Н. Б. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку. *Право України*. 2000. №12. С. 24-28.

Гнатенко К.В. Щодо питання принципів соціального забезпечення. *Право і суспільство*. 2018. №6 частина 2. Ст.44-49. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/6_2018/part_2/10.pdf

Гнатенко К.В. Принципи соціального забезпечення – основа галузі права соціального забезпечення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск №2(31). Ст. 52-55. <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/564/777>

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян:сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Зімін М.В. Щодо поняття потерпілого за законодавством України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та профейного захворювання. *Право і суспільство*. 2021. №1. Ст.86-92. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/16.pdf

Кириченко Ю. Право людини на соціальне забезпечення в конституційних нормах України та зарубіжних держав: порівняльно-правовий аналіз. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2014 грудень. Ст.51-55. <http://www.jurnalujuridic.in.ua/archive/2014/6/12.pdf>

Мицай М. Право на пенсійне забезпечення в умовах соціальної держави:поняття, ознаки, тенденції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №10. С.95-99. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/20.pdf>

Чічкань М.В. Загальнообов'язкове державне соціальне стахування як основа сучасної системи соціального захисту в Україні. *Право і суспільство*. 2021. №1. Ст.106-110. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/19.pdf

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Законодавство:

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування » від 23 вересня 1999 року № 1105-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003р. №1057-4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

Положення про медико-соціальну експертизу //Постанова КМ України від 03 грудня 2009 року № 1317. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-%D0%BF>

Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади // Постанова Кабінету Міністрів від 10 вересня 2014 р. № 442 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України // Постанова

Тема 4. Соціальні ризики

Поняття соціального ризику за правом соціального забезпечення базується на вузькому розумінні цієї групи ризиків як власне соціальних, тобто таких, які об'єктивно порушують життєдіяльність особи та пов'язані з соціально-економічними чинниками в державі.

Соціальні ризики зумовлюють особливу природу права соціального забезпечення та визначають його функції як самостійної галузі у системі права. Сучасний перелік соціальних ризиків, що зумовлюють право особи на соціальне забезпечення, визнаний міжнародним співтовариством.

Так, вивчаючи дану тему, необхідно приділити значну увагу непрацездатності як соціальному ризику її видам. Також охарактеризувати такі соціальні ризики, як: пенсійний вік, інвалідність, безробіття, малозабезпеченість та втрата працездатності.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: соціальний ризик, непрацездатність, старість (пенсійний вік), інвалідність, (професійна та непрофесійна), нещасний випадок, трудове каліцтво, загальне захворювання, нещасний випадок невиробничого характеру, тимчасова непрацездатність, безробіття, часткове безробіття, втрата годувальника, малозабезпеченість.

Практичне завдання:

1. Складіть акт про нещасний випадок за формою Н-1.
2. Проаналізуйте Постанову КМ України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 8 листопада 2000 року №1662. Визначте їх види.

3. Використовуючи чинні нормативні акти, розв'яжіть ситуаційні задачі:

3.1. З громадянином Б. на заводі стався нещасний випадок. У березні 2012 року він звернувся до МСЕК для встановлення групи інвалідності. Таку інвалідність йому було встановлено. Наступний термін переосвідчення був визначений на березень 2014 року. Б. у березні 2014 року на переосвідчування не з'явився, оскільки в грудні 2013 року йому виповнилося 60 років і він вважав, що інвалідність його стала безстроковою.

На який термін встановлюється інвалідність?

Які наслідки нез'явлення громадянина на переосвідчування МСЕК у встановлений термін?

У яких випадках інвалідність встановлюється безстроково?

3.2. Громадянин З. рятуючи від пожежі майно підприємства, на якому працював, загинув. Його сім'я звернулася за призначенням пенсії в разі втрати годувальника. Неповнолітньому братові З. було відмовлено у призначенні такої пенсії.

Які особи вважаються утриманцями?

Чи правомірно відмовили братові З. у призначенні цієї пенсії?

Теми рефератів:

1. Європейські міжнародні стандарти в галузі соціального захисту.
2. Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального захисту.

Література:

Болотіна Н. Б. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку. *Право України*. 2000. №12. С. 24-28.

Гнатенко К.В. Щодо питання принципів соціального забезпечення. *Право і суспільство*. 2018. №6 частина 2. Ст.44-49. http://pravoisuspiilstvo.org.ua/archive/2018/6_2018/part_2/10.pdf

Гнатенко К.В. Принципи соціального забезпечення – основа галузі права соціального забезпечення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск №2(31). Ст. 52-55. <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/564/777>

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян:сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Іванова Н.В. Страховий ризик як один з істотних елементів страхування. *Право і суспільство*. 2020. №1. Ст. 207-212. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/33.pdf

Сокол М.В. Сім'я як суб'єкт соціально-забезпечувальних правовідносин у сфері державних соціальних допомог. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 2(31). Ст.60-64. <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/566/779>

Потабенко Л.В. Соціальні ризики як підстава набуття права на соціальний захист і соціальне страхування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Серія Право. Випуск 58. Том 1. Ст. 173-178. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36065/1/%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%20%D0%A0%D0%98%D0%97%D0%98%D0%9A%D0%98%20%D0%AF%D0%9A%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%92%D0%90%20%D0%9D%D0%90%D0%91%D0%A3%D0%A2%D0%A2%D0%AF.pdf>

Потабенко Л.В. Малозабезпеченість як вид соціального ризику. *Право та державне управління*. 2019. №3(36) Том 1. Ст.98-103. http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/tom_1/17.pdf

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Яковлева Г. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. *Право та інновації*. 2018. №2 (22). Ст.49-53. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15595/1/Yakovleva_49-53.pdf

Законодавство:

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування » від 23 вересня 1999 року № 1105-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003р. №1057-4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-12. (Назва Закону змінена від 2249-19 від 19.12.2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 року № 1768-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>

Постанова КМ України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 8 листопада 2000 року № 1662 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-%D0%BF>

Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні

Різноманітність організаційно-правових форм соціального забезпечення дозволяє охопити широке коло громадян, використовуючи при цьому для захисту їхніх інтересів різні джерела фінансування витрат цих заходів. Таким чином, вивчаючи дану тему необхідно охарактеризувати такі самостійні форми соціального забезпечення, як: соціальне страхування та асигнування.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: Організаційно-правові форми соціального забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, застрахована особа, страховик, страхувальник, асигнування з бюджету, недержавне пенсійне забезпечення, страховий ризик, страховий випадок, міжбюджетний трансферт.

Практичне завдання:

1. Визначте, які особи підлягають обов'язковому та добровільному загальнообов'язковому державному страхуванню.

2. На основі З.У. «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року, визначте, які види соціальних послуг та матеріального забезпечення передбачає загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

3. Розв'яжіть задачі:

3.1. Внаслідок нещасного випадку на виробництві було здійснено ушкодження здоров'я працівника. Проте, підприємство не здійснило жодних виплат щодо соціального страхування цього працівника протягом всього часу його працевлаштування.

Які правові наслідки таких дій підприємства?

Ваші дії як законного представника цього працівника, що необхідні для здійснення його соціального забезпечення.

3.2. Працівниця після двотижневого терміну роботи на певному підприємстві подала заяву про необхідність догляду за хворим членом сім'ї. Визначте страховий випадок, назвіть застраховану особу та страховика.

3. Громадянка Т. працювала у хлібопекарні контролером якості готової продукції. 10 березня 2005 року директор попередив її письмово про наступне звільнення з 10 квітня 2005 року у зв'язку зі скороченням чисельності працівників, оскільки на підприємстві ліквідується відділ, в якому Т. працює. 1 квітня 2005 року Т. звернулася до директора із заявою про надання їй відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами з 2 квітня 2005 року і про виплату відповідної допомоги. Директор хлібопекарні роз'яснив працівниці, що відпустку їй буде надано, а допомогу по вагітності і пологах буде виплачувати орган соціального захисту за місцем проживання, оскільки вона попереджена про майбутнє вивільнення, а отже, внески на соціальне страхування на неї вже не сплачуються.

Хто підлягає загальнообов'язковому соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності?

Який порядок сплати внесків на цей вид страхування?

З яких коштів буде виплачуватись допомога у зв'язку з вагітністю і пологами?

Чи правильно відповів директор?

3.4. Директор ТзОВ «Орланд», яке зареєстроване 10 червня, станом на 1 липня не зареєстрував його в районному відділенні Пенсійного фонду. Районне відділення Пенсійного фонду звернулось до банку, який обслуговує назване ТзОВ, з вимогою стягнення з рахунка останнього 340 грн., як відповідальність за несвоєчасну реєстрацію у районному відділенні Пенсійного фонду. Банк відмовився стягувати вказану суму з рахунка ТзОВ. Несвоєчасну реєстрацію директор пояснив тим, що ТзОВ ще не почало своєї діяльності.

Проаналізуйте дії районного відділення Пенсійного фонду.

Яка відповідальність передбачена за несвоєчасну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності?

Теми рефератів:

1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як організаційно-правова форма соціального захисту.
2. Види соціальних виплат і послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та умови їх призначення.

Література:

Мицай М. Право на пенсійне забезпечення в умовах соціальної держави: поняття, ознаки, тенденції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №10. С.95-99. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/20.pdf>

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Шумна Л.П. Організаційно-правові форми соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Серія Право. Випуск 24. Том 2. Ст.205-208.

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7215/1/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F..pdf>

Чічкань М.В. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як основа сучасної системи соціального захисту в Україні. *Право і суспільство*. 2021. №1. Ст. 106-110. http://pravoisusilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/19.pdf

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Законодавство:

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування » від 23 вересня 1999 року № 1105-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-12. (Назва Закону змінена від [2249-19](#) від 19.12.2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 року № 1768-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08 липня 2010 року №2464-6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

Наказ Мін. Праці та соціальної політики України «Про затвердження Інструкції про порядок обчислення і сплати внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття та обліку їх надходження до Фонду загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 18 грудня 2000 року №339. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0030-01>

Пенсія є однією із гарантій забезпечення працездатних громадян у передбачених законодавством випадках. Пенсійне забезпечення в Україні на сьогодні здійснюється за тривірневою системою: солідарна, накопичувальна та недержавна.

Так, досліджуючи питання даної теми, необхідно приділити увагу кожному рівню пенсійної системи зокрема. Визначити види пенсій, які передбачаються у кожному рівні пенсійної системи, а також підстави та умови призначення пенсійного забезпечення.

Термінологічне завдання:

Засвоїти такі поняття: солідарна пенсійна система, страховий стаж, трудовий стаж, відкладений вихід на пенсію, довічна пенсія з установленим періодом, довічна обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя.

Практичне завдання:

1. Схематизуйте рівні пенсійної системи в Україні та виплати, що здійснюються ними.

2. Розв'яжіть задачі:

2.1. Працівник проживає в Донецькій області і зайнятий повний робочий день на підземних гірничих роботах по видобутку вугілля. Загальний трудовий стаж працівника 26 років. Протягом останніх двох місяців він знаходився на стаціонарному лікуванні в медичному закладі, протягом трьох тижнів до лікування він перебував у відпустці. Працівник вирішив припинити свою трудову діяльність і висловив бажання вийти на пенсію, оскільки він вважає, що достатньо часу пропрацював.

Мотивуйте задоволення чи відмову в задоволенні виходу такого працівника на пенсію.

2.2. Майстер спорту віком 22 роки звернувся із заявою про призначення пенсії, проте у заяві вказав, що він отримав попередню згоду від керівництва Олімпійського комітету України про здійснення ним суддівства на відбіркових змаганнях, які відбудуться через місяць від терміну подачі заяви.

Назвіть вид пенсії, на яку претендує особа, а також підстави задоволення чи відхилення такої заяви вказаної особи.

Теми рефератів:

1. Страховий стаж як загальна умова призначення пенсій за солідарною системою.
2. Накопичувальна система пенсійного страхування: загальна характеристика.
3. Порядок успадкування пенсійних активів.

Література:

Буряченко О.Є Пенсійна система в Україні: історія становлення і теоретичні засади розвитку на сучасному етапі національного державотворення. Дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н., 25.00.01. Одеса 2017.

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Іванова Н.В. Страховий ризик як один з істотних елементів страхування. *Право і суспільство*. 2020. №1. Ст. 207-212. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/33.pdf

Мицай М. Право на пенсійне забезпечення в умовах соціальної держави: поняття, ознаки, тенденції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №10. С.95-99. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/20.pdf>

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Ярошенко І.С. Судовий захист права на пенсійне забезпечення в Україні. *Актуальні проблеми реформування законодавства про працю та у сфері соціального захисту: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (21 травня 2020 року)*.

Законодавство:

Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування » від 23 вересня 1999 року № 1105-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року № 1057-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>;

Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року № 1788-12 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>;

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-12. (Назва Закону змінена від [2249-19](#) від 19.12.2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08 липня 2010 року №2464-6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

Наказ Мін. Праці та соціальної політики України «Про затвердження Інструкції про порядок обчислення і сплати внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття та обліку їх надходження до Фонду загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 18 грудня 2000 року №339. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0030-01>

Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах : постанова КМ України від 24 червня 2016 року № 461; До Постанови додатками додаються: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2016-%D0%BF>

- Список № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах;

- Список № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Звіт Пенсійного фонду України за 2020 https://www.ourboox.com/books/%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82_2020_%D0%B7_%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BC/

Тема 7. Правове регулювання державних пенсій

У даній темі розглядаються пенсійні виплати, які призначають громадянам у зв'язку з роботою на певних посадах, пов'язаних із виконанням соціально значущих обов'язків, і виплачується за рахунок різних джерел, право на які, а також порядок призначення і виплати визначаються спеціальним законодавством, що ухвалене стосовно визначених осіб, які виконують державні чи інші суспільно значущі функції. Разом з тим, залежно від соціального ризику державні пенсії, як і страхові, поділяються на пенсії за віком, по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: державна пенсія, довічна державна стипендія, страхова пенсія, вислуга років, трудовий стаж.

Практичне завдання:

1. На основі нормативно-правових актів, поданих нижче, розв'яжіть задачі:

1.1. Народний депутат 3-го скликання віком 35 років із загальним робочим стажем 15 років, під час виборчої кампанії по довиборам у 89 загальнодержавному виборчому окрузі, звернувся із заявою про призначення йому пенсії. Вкажіть на підстави задоволення чи відмови в задоволенні такої заяви народного депутата. Мотивуйте свою відповідь відповідно до положень чинного законодавства.

1.2. Працівник прокуратури віком 55 років, загальний стаж роботи якого становить 18 років, з них 11 років спеціального стажу, звернувся із заявою про призначення пенсії. Обґрунтуйте задоволення такої заяви або її відмову в задоволенні.

Теми рефератів:

1. Умови пенсійного забезпечення державних службовців.
2. Умови призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною.
3. Державні довічні стипендії окремим категоріям осіб.

Література:

Андрієв В.М. Деякі аспекти юридичної природи пільгових пенсій та пенсій за вислугу років. Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Зб. матер. «круглого столу». Чернігів: Чернігів обереги, 2006. С. 152-156.

Бомбергер І.Л. Суб'єкти-одержувачі спеціальних пенсій за законодавством України// *Університетські наукові записки*. 2009. № 2 (30). С. 127-134.

Грушко В.І. Пенсійна система України: навчальний посібник. Київ: «Кондор», 2006. 334 с.

Вишновецька С. В. До питання про доцільність збереження пільгового пенсійного забезпечення льотного складу авіації. *Право України*. 2012. №6. С.107-114.

Жернаков В.В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні. Вісн. Акад. праці і соціальних відносин Федерації профспілок України: Наук.-практ.зб. К.: Курс, 2006. № 4 (37). С. 20-27.

Іншин М.Удосконалення пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ. *Право України*. 2012. №6. С.100-107.

Надточій Б., Демчук Л. Пенсія в Україні. Коментар Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Київ: Юрінком Інтер, 2006. 512 с.

Назаренко О.Л. Правове регулювання соціального забезпечення військовослужбовців. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. №4. Ст.91-94. http://apnl.dnu.in.ua/4_2018/23.pdf

Пенсійне забезпечення у 2018 році. Офіційний веб-портал федерації профспілок України. <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/13505-pensijne-zabezpechennya-u-2018-rotsi.html>

Саїнчук Н.В. Стан та перспективи розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2014. Випуск 681. Економіка. Ст. 79-84.

Харченко І. Питання пенсійного забезпечення державних службовців. *Право України*. 2015. № 3. С. 106-108.

Шумило М. Пенсійне забезпечення державних службовців: спроба «реформування». *Право України*. 2012. №6. С.86-92.

Шумило М., Комоцька І. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення та перспективи розвитку. Монографія. Київ. Ніка-Центр, 2018. 516с.

Щорічна доповідь уповноваженого ВРУ з прав людини за 2018 рік https://dpsu.gov.ua/upload/file/report_2019.pdf

Ярошенко О.М., Барабаш Г.О., Вапнярчук Н.М. Право соціального забезпечення в Україні. Підручник. За ред. Ярошенко О.М. Харків: Право, 2015. 458с.

Яценко В. Солідарний та індивідуалістичний підхід щодо реформування пенсійної системи. *Соціальний захист*. Серпень 2018р. С.46-60.

Законодавство:

Конституція України від 28.06.1996 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року № 1057-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>;

Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року № 1788-12 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>;

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст.545. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>

Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3. Ст.17-18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 16. Ст.200. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>

Закон України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» від 01.06.2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 35. Ст.289. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14>

Про довічні державні стипендії для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною: затв. указом Президента України від 12.10.2004 року № 1226/2004. Офіційний вісник України. 2004. № 41. Ст. 2704. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1226/2004>

Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015р. № 889-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Закон України „Про службу в органах місцевого самоврядування” № 2493-3 від 07. 06. 2001 року ВВР України. 2001. 333. Ст.175. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

Постанова КМУ „Про затвердження Переліку посад наукових (науково-педагогічних) працівників установ, організацій, підприємств, вищих навчальних закладів, перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу на пенсію відповідно до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 4 березня 2004 року №257 Праця і зарплата. 2004. №11. Березень. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2004-%D0%BF>

Закон України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” від 9 квітня 1992 року №2262 ВВР України. 1992. №29. Ст.399 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>

Указ Президента України „Про заснування довічних державних стипендій для учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років” № 689/2000 від 17 травня 2000 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689/2000>

Указ Президента України „Про довічні державні іменні стипендії громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність” № 1147/2001 від 26 листопада 2001 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147/2001>

Рішення Верховного Суду від 21.04.2021 №Пз/9901/32/20 (№360/3611/20) - щодо призначення пенсій на пільгових умовах. https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/zrazkova-sprava/zs_9901_32_20

Тема 8. Система страхових допомог в Україні

Серед видів соціального забезпечення важливе місце посідають страхові допомоги. Створена в Україні система страхових допомог є доволі розгалуженою та неоднорідною.

Існують різні за своєю природою та призначенням грошові страхові виплати. Система страхових ризиків, що є підставою для виникнення права на страхові допомоги, доволі широка. Найбільш поширеними вважаються тимчасова непрацездатність, вагітність та пологи, безробіття, смерть особи, нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання.

Таким чином, вивчаючи дану тему, необхідно зосередити увагу на ознаках страхових допомог; видах допомог та послуг, які надаються у межах кожного виду соціального страхування; підставах призначення та порядку надання страхових допомог.

Термінологічне завдання:

Засвоїти такі поняття: нещасний випадок на виробництві, професійне захворювання, здатність до трудової діяльності, страховий випадок, інвалідність.

Практичне завдання:

1. Одинокa особa звернулася за місцем проживання до житлово-експлуатаційної організації із заявою про надання їй державної соціальної допомоги. Проте, у наданні такої допомоги їй було відмовлено.

Ваші дії як законного представника.

2. Особа протягом семи тижнів після народження дитини взяла її під опіку і звернулася із заявою про надання їй допомоги у зв'язку із пологами. У наданні допомоги їй було відмовлено.

Чи законні дії? На які види допомоги претендує така особа.

Теми рефератів:

1. Одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації безробітним підприємницької діяльності.

2. Допомога по вагітності та пологах.

3. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

4. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві.

Література:

Божко Д.В. Об'єкт правовідносин із загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 2. Частина 2. Ст.62-65. http://www.nvppp.in.ua/vip/2016/2/tom_2/15.pdf

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Кудлаєнко С.В. Адресна допомога як складова соціальної політики. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. №5. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=860>

Мицай М. Право на пенсійне забезпечення в умовах соціальної держави: поняття, ознаки, тенденції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №10. С.95-99. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/20.pdf>

Стойка Л. В. Соціальні зобов'язання держави: проблеми і шляхи вирішення. *Економіка та держава*. 2010. № 8. С. 115–118.

Тарасенко В. С. Поняття та види соціальних допомог. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 2 (том 2). С. 121-126.

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Хомич І. Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України. *Форум права*. 2013. №3. Ст. 717-724.

file:///C:/Users/kohan/Downloads/FP_index.htm_2013_3_118.pdf

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Законодавство:

Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування » від 23 вересня 1999 року № 1105-14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : постанова КМ України від 17.04.2019 року №337 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF> .

Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат. Постанова правління фонду соціального страхування України від 19.07.2018р. № 11 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011890-18#Text>

Порядок встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 5 червня 2012 року № 420 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1387-12>

Інструкція про встановлення груп інвалідності : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 5 вересня 2011 року №561. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>

Рішення Конституційного Суду № 1-рп / 2004 від 27 січня 2004 року (справа про відшкодування моральної шкоди Фондом соціального страхування). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-04>

Тема 9. Державні соціальні допомоги

Державна допомога – це грошові періодичні соціальні виплати, що носять характер соціальної допомоги громадянам, яка надається у випадках і на умовах, передбачених законодавством, з компенсаційними і іншими цілями. Так, соціальна допомога займає важливе місце в системі соціального захисту сімей. Вона надається в грошовій формі і покликана вирівнювати доходи малозабезпечених сімей. Основне її призначення полягає в матеріальній підтримці державою сім'ї.

Таким чином, опановуючи дану тему, необхідно зосередити увагу на суб'єктах надавачах державної соціальної допомоги, її видах та підставах і порядку надання таких допомог. Разом з тим, потрібно визначити ознаки, даних допомог та критерії їх відмежування від страхових допомог.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: державна соціальна допомога, малозабезпеченість, субсидія.

Практичне завдання: На основі нормативних актів розв'яжіть ситуаційні задачі:

1.Одинокa особa звернулася за місцем проживання до житлово-експлуатаційної організації із заявою про надання їй державної соціальної допомоги. Але у наданні такої допомоги їй було відмовлено. Ваші дії як законного представника.

2. Особа протягом семи тижнів після народження дитини взяла її під опіку і звернулася із заявою про надання їй допомоги у зв'язку із пологами. У наданні допомоги було відмовлено. Чи законні такі дії?

Теми рефератів:

1. Охарактеризуйте державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та інвалідам.
2. Порядок надання житлово-комунальних субсидій за законодавством України.

Література:

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Костюк В.Л. Державні соціальні допомоги: поняття, ознаки, основні види та тенденції розвитку. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія Право. 2017. №1 (15). <https://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17kvltr.pdf>

Кудлаєнко С.В. Адресна допомога як складова соціальної політики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. №5. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=860>

Реут А. Г. Система державної соціальної допомоги в Україні: сучасні виклики та вплив на бідність. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. №1 (23). Ст.44-54. <https://dse.org.ua/archive/23/4.pdf>

Шумило М. Позбавлення права на пенсію Верховним Судом України як відступ від європейських цінностей верховенства права. *Право України*. 2016. №8. С.55-62.

Хомич І.Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_118.pdf

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Законодавство:

Конституція України від 28.06.1996р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 року №1768-3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>

Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та інвалідам: Закон України від 18 травня 2004 року № 1727-4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15>

Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992р №2811-12 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>

Положення про порядок призначення житлових субсидій //Постанова КМ України від 21 жовтня 1995 року №848 (в редакції постанови КМ України від 14.09. 2019 року № 807). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-95-%D0%BF>

Тема 10. Соціальні пільги та соціальні послуги як вид соціального забезпечення.

Соціальні пільги є додатковим видом соціального забезпечення. Вони надаються незалежно від того, отримує особа пенсію, допомогу чи заробітну плату. Їх роль полягає у забезпеченні додаткової підтримки особам, у яких пенсія та заробітна плата є меншими від прожиткового мінімуму. Соціальні пільги спрямовані на реалізацію конституційного права особи на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Так, досліджуючи тему необхідно приділити увагу поняттю, ознакам та видам соціальним пільг. Розмежувати соціально трудові і соціально-побутові пільги. Визначити суть соціального обслуговування.

Термінологічне завдання: Засвоїти такі поняття: соціальна пільга, соціально-побутова пільга, соціально-трудова пільга.

Практичне завдання:

1. Визначте форми соціальних пільг.
2. Визначте пільги, які призначаються для малозабезпечених осіб.
3. Визначте ознаки, які притаманні соціальним пільгам.

Теми рефератів:

1. Соціальні пільги за законодавством України: поняття, види та загальна характеристика.
2. Соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
3. Соціальний захист інвалідів у чинному законодавстві та законодавстві Європи.

Література:

Андрій В.М. Класифікація соціальних пільг. *Соціальне право*. 2017. №2. Ст. 91-99.
http://ceslii.knu.ua/images/Files_for_Alexandria_book_library/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D1%97%D0%B2_%D0%92.%D0%9C._-%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF_%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%A5_%D0%9F%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%93.pdf

Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. Травень. 2017. №5(45). С. 568-571.
<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/126.pdf>

Любецька М.М. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг, здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. Ст.109-116.
http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2018/24.pdf

Хомич І.Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_118.pdf

Яковлева Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С.102-106.
<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/23.pdf>

Система соціальних послуг в Україні. Звіт-моніторинг. 2015.
<https://bureau.in.ua/downloads/social-reform/reportua.pdf>

Законодавство:

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-12. (Назва Закону змінена від 2249-19 від 19.12.2017)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» від 16 грудня 1993 року №3721-12. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12>

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року №3551-12. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>

Закон України «Про соціальний захист дітей війни» від 18 листопада 2004 року №2195-4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2195-15>

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року №796-12 (в редакції закону від 19 грудня 1991 року №2001-12.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>

Деякі питання реалізації норм Законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» та «Прот зайнятість населення». // Постанова КМ України від 31.01.2007р. №70. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2007-%D0%BF>

Закон України Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб від 20 жовтня 2014 року № 1706-7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 року № 2671-8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Постанова КМУ «Про затвердження порядку установлення диференційованої плати за надання соціальних послуг» від 01.06.2020р. №429 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/429-2020-%D0%BF#Text>

Державний класифікатор соціальних нормативів <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293203-02#Text>